

EEVA

PERHE JA KIELI SUOMESSA

Eevan äiti on kotoisin Keminmaasta Koroiskylästä ja isä on syntynyt Ilmajoella, mutta on asunut ”aivan koko ikänsä” Kittilässä. Äiti muutti Kittilään vuonna 1972 pari vuotta ennen kuin Eeva syntyi ja vanhemmat asuvat edelleen Kittilässä. Kotona heillä puhuttiin suomea, Kittilän ja Länsi-Lapin murretta. Eeva kuvailee Kittilän murretta seuraavasti: ”siinä panhan se h oikeaan paikkaan”. Hän ottaa esimerkiksi joitakin murre sanoja, kuten *sinkua* ’venyä’, ”niin kuin kuminauha, sehän sinkuu niinku venny”. ”minun isä ruukas sanoa näin että- ja sanois varmaan vieläki, muttei se niin paljon ennää minua *koosaa* eli komenna että ”älä sie *hulkkase* avvopäin” *hulkkase* ’älä kuljeskele, juoksentele ilman lakkia’. Toinen murre sana, jonka hän ottaa esimerkiksi on *melkuttaa* ’sekoittaa esimerkiksi palasokeria kahvissa’. Hän huomauttaa, että hän ymmärsi, että ne olivat murre sanoja vasta kun hän muutti pois Kittilästä ja huomasi, etteivät muut käyttäneet eivätkä ymmärtäneet näitä sanoja. Hänellä on pikkuveli, joka on neljä ja puoli vuotta nuorempi häntä ja asuu Oulussa. He käyttävät keskenään suomea.

Lapsiansa kanssa Eeva käyttää suomea, mutta hänen murteensa on pysynyt Kittilän murteena, mikä herättää tyttäressä hilpeyttä. Eevalla on 19-vuotias tytär ja 15-vuotias poika, jotka asuvat isänsä kanssa Suomessa.

MUUTTO RUOTSIIN

Eeva muutti Ruotsiin kesällä 2017. Hän etsi töitä pääasiassa Ruotsista laskettelumahdollisuuksien vuoksi. Hän oli asunut 15 vuotta eteläisessä Suomessa, jossa hänen sanojensa mukaan sai jännittää vielä tammikuussakin, tuleeko lunta ja pääseekö hiihtämään. Hän päätti lähteä laskettelemaan Riksgränseniin. Sitten hän kuuli, että Kiirunassa palkattiin kotiapulaisia eikä työhön tarvinnut koulutusta. Hän muutti Vittangiin ja sai töitä kotipalvelusta.

EI KULTTUURISHOKKIA

Eevalle ei tullut kulttuurishokkia Ruotsissa, sillä luonto ja ilmasto olivat hyvin samanlaisia kuin hänen lapsuutensa Kittilässä, mutta kaikki byrokratia, esimerkiksi veroilmoitukset, pankki-id tuottivat vaikeuksia silloin viisi vuotta sitten: ”vaikka ehkä ossaa ruottia, niin kaikki byrokratiaruotti on vieläki vähän semmosta pakkopullaa”. Suomessa hän oli lukenut ruotsia kolme vuotta peruskoulussa ja kolme vuotta lukiossa ja kaksi vuotta kauppaoppilaitoksessa Sodankylässä. Eevalla oli suuri motivaatio ja kiinnostus opiskella ruotsin kieltä. Kielten opiskelu Suomessa oli silloin ”enempi se oli sitä kielioppia ja kirjallisia tehtäviä ja tuommosta, opettajalle helppoa, että ei siellä juuri keskusteltu”. Vittangissa oli hänen mielestään pehmeä lasku ruotsinkieliseen yhteiskuntaan, sillä ”siellä tosi paljon ihmiset puhuu suomea”. Hän kertoo, että ihmiset puhuivat siellä vähän murteellista suomea, vanhanaikaista suomea ”byfinskaa”. Hän sanoi, että byfinska on kahden kielen sekoitusta, joissa esimerkiksi ruotsin kielen sanoihin lisätään -i. Esimerkkinä hän ottaa sanat *Golvbrunni* ’lattiakaivo’ ja *lastihyttibiili*.

Kotipalvelun asiakkaiden kanssa hän tuli ”aika hyvin juttuun ja ymmärsi”, kun oli aina hätätapauksessa se suomi apukielenä. Hän sanoi, että se oli todella väsyttävää aivojumppaa, kun ”joutuu vieraalla kielellä asioita hoitamaan”, mutta hän ei silti sanonut kokeneensa sitä kauhean raskaana, eikä ole missään vaiheessa harkinnut Suomeen takaisin muuttamista. Luontokokemuksen kautta hän kokee olevansa kotona Pohjois-Ruotsissa. Haastattelun aikaan hän toimi myyjänä rakennustarvikeliikkeen varastolla ja siellä hän käytti ”enimmäkseen ruottia, pelkästään voisi melkein sanoa”. Hän puhui myös smalltalkia asiakkaiden kanssa. Ensin hän koki epävarmuutta ruotsin kielen suhteen, kun kollegat olivat täysin ruotsinkielisiä. Puhelimessa puhumisen hän kokee edelleen haasteelliseksi. Kun hän hoitaa omia viranomaisasioitaan, niin hän hoitaa niitä mieluummin kirjoittamalla tai menemällä paikan päälle.

Hän oli ollut muutaman kuukauden kaivoksella töissä, mutta hänen työsuhdettaan ei jatkettu koeajan jälkeen. Perusteeksi oli sanottu, ettei hän ymmärtänyt, mitä keskusradiossa puhuttiin. Hän kuitenkin sanoi, että hän oli aina kysynyt, jos hän ei ollut heti ymmärtänyt jotakin asiaa. Tämä oli ainoa kerta, kun hän oli omien sanojensa mukaan kokenut jonkinlaista syrjintää.

Vapaa-aikana hän käyttää enemmän suomea. Hän lukee myös ahkerasti Suomen uutisia netin kautta ja tuttavien kuulumisia sosiaalisesta mediasta, mutta televisiota hän ei omista. Hän kirjoittaa suomea myös sosiaalisessa mediassa.

Hän kokee, että hänen kotipaikkansa on Jällivaarassa tai hänen osoitteensa on oikeastaan Dundret, sillä hän asuu ihan tunturin juurella asuntovaunussa.

Hän ei harkitse takaisin Suomeen muuttamista, sillä hän haluaa, että hänen elämässään on haastetta ja vieraalla kielellä selviäminen on tällainen haaste: Muuten ”kaikki olisi liian helppoa ja yksinkertaisesta”. Hän sanoo myös olevansa katkera Suomessa vallitsevasta ”kilpailukykykonttaamisesta”, joka alkoi 2000-luvulla. Pandemian ja Ukrainan sodan myötä hän on kokenut kaiken vielä masentavammaksi. Hän epäili, että Suomeen tulisi lama.

Eeva kuvailee identiteettiään viisi vuotta Ruotsissa asumisen jälkeen: ”mie kokisin olevani lappilainen, ennen kuin olin kittiläläinen”. Hänen mielestään ”sitä rajjaa ei niinku valtioiden [Ruotsin ja Suomen] välillä ole, vaan se raja on, onko se napapiirin etelä- vai pohjoispuolella. Hän ei koe, että hänen suomen kielensä olisi muuttunut. Hän sanoo puhuvansa aika selkeää suomea tai ruotsia, mutta välillä voi tulla ”oikosulkuja”. Eevan ruotsin kieltä on kommentoitu Ruotsissa siten, että on sanottu, että hänen puheestaan kuulee, että hän tulee Suomesta. Hän kokee, että suomi on edelleen hänen tunnekielensä. Joskus hän sanoo ajattelevansa ruotsiksi, jos hän on ollut monta päivää jonkun ruotsinkielisen seurassa. Työpaikalla on laskettu jonkin verran huumoria hänen suomalaisuudestaan. Varastolla kaikkien työntekijöiden tulee kantaa puukkoa työn puolesta, ja joskus työtoverit laskevat leikkiä suomalaisista ja puukoista.

Keminmaassa tuttava oli kommentoinut Eevan suomen kieltä, että kyllä kuulee, että hän on ollut Ruotsissa pitkään.

KIELELLISIÄ KOMMELLUKSIA

Eeva muistaa yhden kielellisen kommelluksen alkuajoiltaan työpaikalla hoitoalalla. Hänen piti saada lääkelaatikko auki, mihin tarvittiin koodi. Hän meni toiseen huoneeseen kysymään sitä kollegaltaan, ja hän oli omien sanojensa mukaan kysynyt tältä, että ”vad är *kåt**?”, kun hän ei osannut ääntää sanaa *kod* oikein. Eikä hän edes siinä tilanteessa ymmärtänyt, mitä hän oli sanonut väärin, ennen kuin kysyi sitä ystävältään.

*kåt = himokas, kiimainen